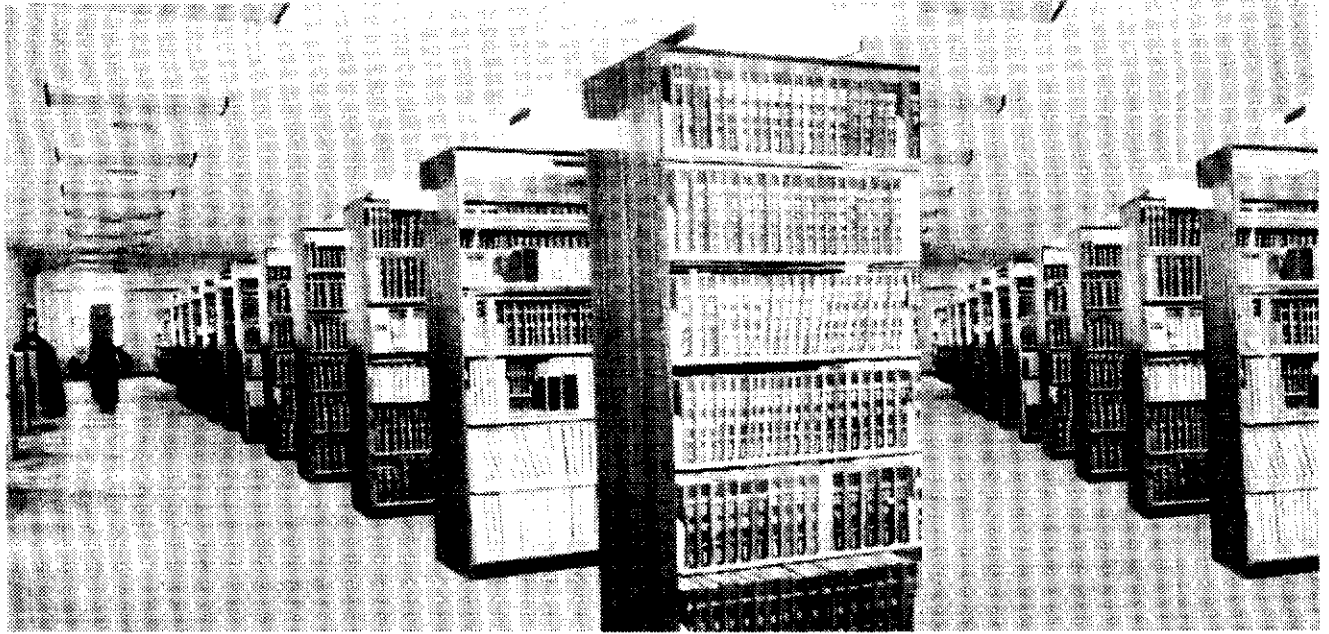

پیش درآمدی بر رده‌بندی دهدهی دیویی ویرایش ۲۱

نویسنده: جوان اس. میچل^۱
ترجمه: فیروزان زهادی

مقدمه:

در این مقاله ویرایش ۲۱، یعنی ویرایش جدید رده‌بندی دهدهی دیویی را به اجمال معرفی خواهم کرد. همچنین به طور خلاصه پایگاه اطلاعاتی مبنای این رده‌بندی و برخی کاربردهای نوین دیویی را در محیط اطلاعاتی الکترونیک شرح خواهم داد.

بیست و یکمین ویرایش دیویی اخیراً در اشکال چاپی و الکترونیک منتشر شده است در دیویی ۲۱ سازماندهی بسیاری از رشته‌های موضوعی دچار تحول شده است. برای ارائه عرصه‌های نوین علم و معرفت شماره‌ها گسترش داده شده، تغییرات سیاسی و اجتماعی فراوانی در آن گرد آمده و اصطلاحات و تعابیر آن نیز روزآمد شده است. در این ویرایش تغییرات ساختاری متعددی نیز به چشم می‌خورد که کاربرد آن را ساده‌تر کرده است، این تغییرات بازتابی است از اصول نوین

طراحی رده‌بندی و امکانات نشر الکترونیک نیز در آن رعایت شده است.

تغییرات عمده

برای آن که دیدگاه‌های نوین در عرصه رشته‌های مختلف موضوعی در طرح رده‌بندی انعکاس پیدا کند، برای مباحث جدید شماره در نظر گرفته شود و مسائل موجود در ساختار و گرایش دیویی تصحیح شود، طرح دیویی دچار تغییر و تحول شده است. ویرایش ۲۱ شامل سه تغییر عمده است: ۳۵۰ تا ۲۵۴ (علوم اداری)، ۳۷۰ (آموزش و پرورش) و ۵۶۰ تا ۵۹۰ (علوم زیستی).

تغییرات موجود در علوم اداری و آموزش و پرورش بیش از یک دهه و تغییرات علوم زیستی بیش از دو دهه در دست

بررسی بود. هر تغییر و تحول علاوه بر این که توسط کمیته ویراستاری رده‌بندی دهدهی^۲ بررسی و تأیید شد، کمیته‌های منصوب انجمن کتابداران آمریکا (ALA) و انجمن کتابداری بریتانیا نیز تک‌تک آنها را از نظر گذراند.

علوم اداری

علوم اداری از رشته‌هایی است که به کلی دگرگون شده است. البته همچنان از شماره‌های ۳۵۱ تا ۳۵۴ استفاده می‌کند، اما تقسیمات فرعی و ترتیب اتصال آن تغییر کرده است. ویرایش جدید بسیاری از مسائل قدیمی این رشته را مورد بازنگری قرار داده است.

۱. زیربنای ساختاری شماره‌های ۳۵۰ خود یک مشکل بود - مسئول رده‌بندی ناچار بود میان حکومت‌های محلی (۳۵۱)، حکومت‌های محلی خاص (۳۵۴ - ۳۵۳) و آثار جامع درباره حکومت‌های مرکزی و محلی (۳۵۰) تمایزی نامعقول قائل شود.

۲. هر چند گرایش عمده رشته علوم اداری روی موضوع متمرکز است، طرح رده‌بندی پیشین برای حوزه جغرافیایی حق تقدم قائل بود.

۳. طرح در ساختار و اصطلاحات گرایش آمریکایی داشت.

در طرح جدید، ساختار پیشین اصلاح شده، گرایش آمریکایی کاهش پیدا کرده و ترتیب اتصال از حوزه جغرافیایی / موضوع به موضوع / حوزه جغرافیایی تبدیل شده است. این تغییر اخیر بازتابی است از تغییر و تحولی که در ادبیات این رشته در جهت عکس تقدم حوزه جغرافیایی نسبت به موضوع - که زمانی محور تأکید بود - صورت گرفته است. طرح برای نشان دادن مباحث تکراری از شاخص‌های چهره‌ای و ترکیب شماره‌ها نیز استفاده می‌کند. در این جا با ارائه یک مثال این تغییرات را نشان می‌دهم.

اداره منابع طبیعی توسط حکومت‌های ایالتی ایالات متحده

ویرایش ۲۰: ۳۵۳/۹۳۸۲۳۲

۳۵۳/۹۳ شماره پایه برای مدیریت رشته‌های موضوعی خاص [در حکومت‌های ایالتی ایالات متحده]
۸۲۳۲ منابع طبیعی و حفظ و ذخیره آنها (از شماره ۳۵۱/۸۲۳۲)

ویرایش ۲۱: ۳۵۴/۳۲۱۳۰۹۷۳

۳۵۴/۳ شماره پایه برای مدیریت محیط زیست و منابع طبیعی
۲ شاخص چهره‌ای برای ملاحظات کلی (جدول داخلی زیر شماره‌های ۳۵۲ تا ۳۵۴)

۱۳ اداره حکومت‌های ایالتی و استانی (از شماره ۳۵۲/۱۳)
۰۹ شاخص چهره‌ای برای بررسی جغرافیایی (شماره جدول ۱ طبق دستور جدول داخلی زیر ۳۵۲/۱۳ تا ۳۵۲/۱۹)
۷۳ شماره ایالات متحده (از جدول ۲)

مثال زیر تغییرات رده‌بندی را برای همین موضوع (مدیریت منابع طبیعی در یک سطح جغرافیایی مشابه (حکومت‌های استانی) در کانادا نشان می‌دهد:

اداره منابع طبیعی توسط حکومت‌های استانی کانادا

ویرایش ۲۰: ۳۵۴/۷۱۰۰۸۲۳۲

۳۵۴ شماره پایه برای مدیریت حکومت‌های مرکزی خاص
۷۱: کانادا (از جدول ۲)

۰۰: شاخص چهره‌ای برای مدیریت رشته‌های خاص موضوعی

۸۲۳۲: منابع طبیعی و حفظ و ذخیره آنها (از ۳۵۱/۸۲۳۲)

ویرایش ۲۱: ۳۵۴/۳۲۱۳۰۹۷۱

۳۵۴/۳ شماره پایه برای مدیریت محیط زیست و منابع طبیعی
۲: شاخص چهره‌ای برای ملاحظات کلی (جدول داخلی زیر ۳۵۲ تا ۳۵۴)

۱۳: مدیریت ایالتی و استانی (از ۳۵۲/۱۳)

۰۹: شاخص چهارمیزه‌ای برای بررسی جغرافیایی (شماره جدول ۱ طبق دستور جدول داخلی زیر ۱۳/۳۵۲ تا ۱۹/۳۵۲) ۷۱: کانادا (از جدول ۲)

توجه داشته باشید که در مثالهای ایالات متحده و کانادا شماره فقط در دو رقم آخر - شماره نواحی خاص - تغییر می‌کند. بدین ترتیب در ویرایش ۲۱ آثار مربوط به یک موضوع در نواحی جغرافیایی مختلف همه در یک جا گرد آمده است.

آموزش و پرورش

۳۷۰ در ویرایش ۲۱ مفصلاً بازنگری شده است بدین معنا که خلاصه طرح اصلی دست نخورده باقی مانده، اما روی پاره‌ای از تقسیمات فرعی دوباره کار شده و برای ارائه موضوعهای جدید شماره‌های فرانما گسترش پیدا کرده است. تغییراتی که بیش از همه مشهود است جابجایی ۳۷۶ (آموزش و پرورش زنان) و ۳۷۷ (مدارس و دین) و قرار گرفتن آنها در تقسیمات فرعی مربوط به ۳۷۱ است. این تغییرات بازتابی است از دیدگاه جدید رشته آموزش و پرورش که هر یک از این مباحث را جنبه‌ای خاص از یک موضوع عام تلقی می‌کند. (یعنی به ترتیب انواع خاص دانش‌آموزان و انواع خاص مدارس) و نه یکی از تقسیمات مرکزی آموزش و پرورش. به عنوان مثال:

۳۷۱/۸۲ انواع خاص دانش‌آموز؛ مدارس ویژه انواع خاص دانش‌آموز

به شماره پایه ۳۷۱/۸۲ شماره‌های دنباله ۰۸ را از شماره‌های ۰۸۱ تا ۰۸۹ متعلق به جدول ۱ اضافه کنید. مثال آموزش و پرورش زنان ۳۷۱/۸۲۲ [قبلاً ۳۷۶] آموزش و پرورش دانش‌آموزان متعلق به گروههای خاص نژادی، قومی و ملی - ۳۷۱/۸۲۹

در ویرایش ۲۱، شماره آموزش و پرورش زنان (۳۷۱/۸۲۲) از همان شماره پایه انواع دیگر اشخاص (۳۷۱/۸۲) استفاده می‌کند. به عنوان نمونه: پسران

۳۷۱/۸۲۳ دختران ۳۷۱/۸۲۳، دانش‌آموزان چینی ۳۷۱/۸۲۹۹۵۱ آمریکایی‌های آسیایی الاصل ۳۷۱/۸۲۹۹۵۰۷۳

شماره مدارس مذهبی به عنوان یکی از جنبه‌های انواع مدارس از ۳۷۷ به یکی از اجزاء رده ۳۷۱ منتقل شده است:

۳۷۱/۰۱ تا ۳۷۱/۰۷ انواع خاص مدارس

۳۷۱/۰۷ مدارس مذهبی

۳۷۱/۰۷۱ مدارس مذهبی مسیحی

به شماره پایه ۳۷۱/۰۷۱ شماره‌های دنباله ۲۸ را از شماره‌های ۲۸۱ تا ۲۸۹ اضافه کنید. مثال:

مدارس کاتولیک ۳۷۱/۰۷۱۲

۳۷۱/۰۷۲ تا ۳۷۱/۰۷۹ دیگر مدارس مذهبی

به شماره پایه ۳۷۱/۰۷ شماره‌های دنباله ۱/۲۹ از شماره‌های ۲۹۲ تا ۲۹۹ اضافه کنید. مثال:

مدارس اسلامی ۳۷۱/۰۷۷

شماره‌ای که برای بیان انواع خاص مدارس مذهبی بکار می‌رود از رده ۲۰۰ (دین) وام گرفته شده است:

مدارس کاتولیک ۳۷۱/۰۷۱۲ (از ۲۸۲)

مدارس ارتدکس روسی ۳۷۱/۰۷۱۱۹۴۷ (از ۲۸۱/۹ + ۴۷ - از جدول ۲)

مدارس روزانه یهودی ۳۷۱/۰۷۶ (از ۲۹۶)

مدارس اسلامی ۳۷۱/۰۷۷ (از ۲۹۷)

طرح جدید آموزش و پرورش همراه است با گسترش ۰۷ - شماره آموزش و پرورش، پژوهش و مباحث وابسته از جدول ۱.

۰۷ - آموزش و پرورش، پژوهش و مباحث وابسته

۰۷۱ - آموزش و پرورش (سرعنوان پیشین: مدارس و دوره‌های تحصیلی)

۰۷۲ - پژوهش، روشهای آماری

۰۷۲۷ - روشهای آماری

۰۷۲۸ - ارائه داده‌های آماری

۰۷۸۵ - آموزش به کمک کامپیوتر

ما استفاده از ۰۷ را در شماره ۳۷۰/۷ تحت نظم و قاعده در آورده ایم. بدین معنا که استفاده رایج و به قاعده ۰۷ از جدول ۱ را جانشین بسط و گسترش ویژه ای کرده ایم که برای ارائه مفاهیم تقسیمات فرعی استاندارد ذیل این شماره وجود داشت. بزرگترین جابجایی، انتقال تحقیقات آموزشی از ۳۷۰/۷۸ به ۳۷۰/۷۲ و استفاده به قاعده از شماره اخیر است. چند تغییر و تحول قابل ذکر دیگر در آموزش و پرورش وجود دارد. جامعه شناسی آموزش و پرورش از ۳۷۰ (آموزش و پرورش) به ۳۰۶ منتقل شده تا با جامعه شناسی رشته های دیگر یک جا قرار گیرد. مدارس خانگی از شماره فرعی زیر ۶۴۰ به شماره خاص ۳۷۱/۰۴۲ ذیل مدارس دولتی (رایگان) منتقل شده است. شماره فنون قرائت و زبان در دوره ابتدایی گسترش پیدا کرده و به آموزش از راه دور شماره ای ویژه اختصاص داده شده است. در فهرست نسبی تعداد کثیری اصطلاح جدید مربوط به آموزش و پرورش گنجانده شده است. از آن جمله است انتخاب مدرسه، گرایش کتابهای درسی، آموزش و پرورش انتقادی، ره یافت تمام زبانی.^۳

علوم زیستی

سومین بازنگری عمده، در ۵۶۰ تا ۵۹۰ (علوم زیستی)، بیش از دو دهه در دست بررسی و اقدام بوده است. این بازنگری ترکیبی است از دو رویکرد که در بازنگری علوم اداری و آموزش و پرورش مورد نظر بوده است. مثل مورد علوم اداری طرح ۵۷۰ به همراه ۵۸۳ (دو لپه ای ها) مفصلاً ویرایش شده است و مثل مورد آموزش و پرورش، بقیه شماره های ۵۶۰ تا ۵۹۰ کاملاً بازنگری شده است. در اینجا نیز طرح کلی بقیه شماره های ۵۶۰ تا ۵۹۰ همچنان دست نخورده باقی مانده است. در دستنامه ویرایش ۲۱ دلایل این رویکردهای متفاوت مورد بحث قرار گرفته است.

در ویرایش جدید طرح ۵۷۰ یک جابجایی در ترتیب

اتصال صورت گرفته به این معنی که ترتیب سازواره/ فرایند جای خود را به فرایند/ سازواره داده و این به نوبه خود به دلیل تحولی اساسی است که در رشته مزبور از تمرکز روی سازواره (ارگانیزم) به سوی تمرکز روی فرایندهای داخلی زیستی صورت گرفته است طرح جدید میکروارگانیزمها، فارچها و جلبکها را یکجا در ۵۷۹ جمع می کند، از شماره ۱ به نشانه موضوعهای کلی در سرتاسر شماره های مربوط به طبقه بندی موجودات زنده (۵۷۹ تا ۵۹۰) استفاده می کند؛ برای ماهیها و پستانداران شماره های خاص تر و کوتاه تر در نظر گرفته است؛ و از شاخصهای چهارپایه ای و ترکیب شماره ها نیز به طور مرتب استفاده می کند.

در تنظیم جدید ۵۷۰، شماره ۵۷۴ و نیز یک سوم ۵۷۱ را خالی گذاشته ایم. وقتی در پایگاه اطلاعاتی OCLC میزان توزیع مواد و منابع را در شماره پیشین بررسی کردیم متوجه شدیم که ۸۰٪ مواد مربوط به تقسیمات فرعی ۵۷۰ در ۵۷۴ و بخش اول ۷۵۷ رده بندی شده بود.

اینک که کل شماره ۵۷۴؛ همچنین شماره ۵۷۵ تا ۵۷۵/۳ را خالی گذاشته ایم، امیدواریم که برخورد و تداخل ناشی از استفاده از طرح جدید را بر کتابخانه ها به حداقل برسانیم.

در اینجا با چند مثال برخی از تغییرات علوم زیستی را روشن می کنیم:

متابولیسم خرسها

ویرایش ۲۰: ۵۹۹/۷۴۴۴۶۰۴۱۳۳

۵۹۹/۷۴۴۴۶ خرسها

۰۴ شاخص چهارپایه ای برای فرایندها و اجزاء

۱ فیزیولوژی (از ۵۹۱/۱ فیزیولوژی حیوانات)

۳۳ متابولیسم (از ۵۷۴/۱۳۳)

ویرایش ۲۱: ۵۷۲/۴۱۹۷۸

۵۷۲/۴ متابولیسم

۱ خرسها (از ۵۹۹/۷۸ خرسها)

توجه دارید که شماره خرسها به مراتب کوتاه تر شده است.

و یکی از هدفهای ما نیز همین بود که برای پستانداران شماره‌های کوتاه‌تر و خاص‌تر فراهم کنیم. تغییر شماره‌های مربوط به برخی از حیوانات در سرتاسر رده‌بندی، هر جا که از ۵۹۰ برای شماره‌سازی استفاده شود، بازتاب چندگانه خواهد داشت. به عنوان نمونه در ۳۳۳/۹۵ (منابع زیستی)؛ ۶۳۹/۹ (دیگر پستانداران در حوزه پرورش حیوانات)؛ ۶۳۹/۹ شکار، ماهیگیری، کنسروسازی و فنون وابسته؛ ۷۹۹/۱ ماهیگیری؛ و ۷۹۹/۲ شکار.

دین

علاوه بر سه تغییر و تحول عمده که در رشته‌های موضوعی فوق‌الذکر اعمال شده و شرح آن را دادم، برای حل مسائل فرهنگی، اجتماعی و سیاسی تغییرات متعدد دیگری هم در طرح داده شده است. همراه با ویرایش ۲۱ طرحی را برای کاهش تدریجی گرایش به مسیحیت در ۲۰۰ (دین) آغاز کرده‌ایم که در چند ویرایش بعدی ادامه خواهد یافت. آثار جامع مربوط به مسیحیت را از ۲۰۰ به ۲۳۰ منتقل کرده‌ایم، و تقسیمات فرعی استاندارد مسیحیت را از شماره‌های ۲۰۱ تا ۲۰۹ به ۲۳۰ تا ۲۷۰ برده‌ایم. در حال حاضر تقسیمات فرعی استاندارد مربوط به ادیان تطبیقی در تقسیمات فرعی استاندارد دین (۲۰۰/۱ تا ۲۰۰/۹) ادغام شده است. شماره‌های فرانما را برای دو دین عمده یعنی ۲۹۶ (یهودیت) و اسلام (۲۹۷) مورد تجدید نظر و گسترش قرار داده‌ایم. و برای کتابهای عهد عتیق کتاب مقدس یهود - تنظیمی انتخابی ارائه کرده‌ایم. کمیته‌های منصوب از سوی انجمن کتابداران آمریکا و انجمن کتابداری بریتانیا ویرایش‌های جدید یهودیت و اسلام را بازبینی کردند. ویرایش و گسترش جدید اسلام توسط کمیته فهرست‌نویسی انجمن کتابداران آفریقا وابسته به انجمن مطالعات آفریقایی^۴ نیز مورد بازبینی قرار گرفت.

علوم کامپیوتری

علوم کامپیوتری حوزه دیگری است که دچار تحول شده

است. جدول شماره‌های علوم کامپیوتر به صورت مستقل در سال ۱۹۸۵ به چاپ رسید، و در سال ۱۹۸۹ در ویرایش ۲۰ ادغام شد. گو این که طرح مزبور نسبتاً جدید است، اما این رشته در ده سال گذشته شاهد چنان تحول سریعی بوده است که ناگزیر شدیم آن را بار دیگر روزآمد کرده گسترش دهیم. در ویرایش ۲۰ علوم کامپیوتری براساس نوع کامپیوتر، سازماندهی و / یا به جزئیات تقسیم شده بود. در ویرایش ۲۱، آن نوع سازماندهی و تقسیم به اجزاء به شکلی گسترش پیدا کرده که سیستم عامل، میانجی کاربر^۵ و حالت پردازش را هم در برگیرد. برای موضوعهای جدید این رشته مثل میانجی نگاره‌ای کاربر^۶، اینترنت و پیوندگرایی^۷ شماره در نظر گرفته شده است.

تغییرات دیگر

در اینجا به گزیده‌ای از نکات برجسته تغییر و تحولات فرانما و جداول ۱ و ۳ می‌پردازم. در حقوق، دستورات اصلی را از ۳۴۰ به ۳۴۲ تا ۳۴۹ منتقل کرده‌ایم؛ در عناوین گروه شماره‌های اصلی این رشته یعنی ۳۴۲ تا ۳۴۹ و ۳۴۲ تا ۳۴۷ نیز جرح و تعدیلی صورت گرفته تا بازتابی باشد از محتوای رده‌های تشکیل دهنده آنها. از این پس کتابخانه کنگره دیگر از انتخاب B در ۳۴۰ حقوق استفاده نمی‌کند.

شماره‌های بیمه (۳۶۸) در این ویرایش مورد تجدید نظر قرار گرفته و گسترش داده شده است در شماره‌های فرعی ۳۹۰، تعطیلات خاص از ۳۹۴/۲۶۸ به ۳۹۴/۲۶۱ تا ۳۹۴/۲۶۷ منتقل شده و بدین ترتیب تنظیم آن بهتر و شماره‌ها کوتاه‌تر شده است. قصه‌ها و دانستیهای مربوط به مناطق خاص از شماره‌های ۳۹۸/۲۱ تا ۳۹۸/۲۷ به ۳۹۸/۲۰۹۳ تا ۳۹۸/۲۰۹۹ منتقل شده است. گروه شماره جدید شامل یک جدول کمکی برای قصه‌ها و دانستیهای مربوط به موضوعهای خاص است. هر دو تغییر در شماره‌های فرعی ۳۹۰ پیش از انتشار ویرایش ۲۱، در شماره‌های مختلف

برزیل، کلمبیا، یونان، زلاندنو، نیجریه و نورژ با کتابخانه‌های ملی این کشورها و گروه‌های دیگر همکاری کرده‌ایم.

به تاریخ افریقای جنوبی برای دوران تصدی نلسون ماندلا شماره و دوره جدید تاریخی اضافه کرده‌ایم و یک دوره ادبی هم که از ۱۹۹۴ شروع می‌شود به ادبیات این کشور افزوده‌ایم. حتی همزمان با انتشار ویرایش ۲۱ نیز روی ویرایشی جدید از جدول نواحی مربوط به افریقای جنوبی کار می‌کنیم تا تحولات اخیر در تقسیمات سیاسی این کشور را منعکس کنیم.

در جدول ۶ (زبانها) بسط و گسترش‌های بسیاری صورت گرفته (به عنوان مثال در زبانهای افریقایی، زبانهای بومی امریکای شمالی و جنوبی، و زبانهای پولینزیایی) و همچنین در جدول ۵ برای ملل و اقوام مختلف (از جمله کردها، بلوچها و قوم میائو).^۹

مباحث جدید و ویرایش اصطلاحات

در ویرایش ۲۱ به بسیاری از موضوعها که از زمان انتشار ویرایش ۲۰ صاحب پشتوانه انتشاراتی شده‌اند مشخصاً اشاره شده است. از آن جمله است bungee jumping ترک خانواده، in line skating ایسترن، دوچرخه‌سواری روی کوه، شبکه‌های عصبی، موسیقی رپ، Snowboarding و حقیقت مجازی.

برای تضمین رواج و انعطاف و حساسیت زبانی واژه‌ها و برای آن که اصطلاحات بکار رفته بازتابی از کاربرد بین‌المللی آنها باشد، در سراسر رده‌بندی آنها را روزآمد کرده‌ایم. تلاشی هماهنگ صورت گرفته که در جداول مربوط به اشخاص، گروه‌های اجتماعی و ملی و غیره، با استفاده از اصطلاحاتی که گروه‌های مورد نظر خود ترجیحاً بکار می‌برند و در عین حال مخاطبین بین‌المللی هم آن را درک می‌کنند. شکلی توصیفی از آنها ارائه شود. در اینجا به چند نمونه از اصطلاحات قدیم و جدید جداول اشاره می‌شود:

«اضافات، یادداشتها و تقسیمات رده‌بندی دهدهی دیوپی»^۸ (DC &) اعلام شد. ذیل شماره‌های ۹۴۰ تا ۹۹۰ برای مباحث تکراری مربوط به جنگها مثل عملیات زمینی، هوایی و دریایی یک جدول کمکی اضافه کرده‌ایم.

هنگام بحث در مورد شماره ۳۷۰ (آموزش و پرورش)، تغییرات شماره ۰۷ از جدول ۱ را شرح دادیم. تغییرات دیگر جدول ۱ عبارتند از: شماره‌های جدید برای پسر بچه‌های ۶ تا ۱۱ سال (۰۸۳۴۱-)، دختر بچه‌های ۶ تا ۱۱ سال (۰۸۳۴۲-) و سرگذشتنامه حیوانات (که خود بخشی است از سرگذشتنامه موجودات غیر انسان (گیاهان و جانوران) [۰۹۲۹-]) جدول ۱ اینک در تقابل با کاربرد ویژه‌ای که کتابخانه‌ها از کلمه Young adults به معنای نوجوان دارند از معنای عام آن به معنی (افراد نوبالغ) استفاده می‌کند. آثار جامع مربوط به نوجوانان از ۰۸۳۵- به ۰۸۴۲- منتقل شده است.

شماره ۱ از جدول 3-C (سبک، حالت و دیدگاه خاص در هنر و ادبیات) و شماره ۳ از همین جدول (هنر و ادبیات با درون مایه و موضوع خاص) گسترش پیدا کرده و استفاده از آن در ۷۰۰/۴ مورد تصویب قرار گرفته است. این شماره اخیر شماره جدیدی است که به موضوعهای خاص در هنر اختصاص داده شده است. به عنوان نمونه:

سورئالیسم در هنر

ویرایش ۲۱: ۷۰۰/۴۱۶۳

۷۰۰/۴۱: سبک، حالت و دیدگاه خاص در هنر

۱۶۳: شماره دنباله ۱- در شماره ۱۱۶۳ (سورئالیسم) از

جدول 3-C

نواحی جغرافیایی، ادوار تاریخی، ملل و زبانها

برای انعکاس تحولات سیاسی در ویرایش ۲۱ اصلاحات متعددی صورت گرفته است، از آن جمله است جدول نواحی مربوط به کشورهای شوروی سابق که دچار تحول عمده شده است. برای تهیه ویرایش جدید جدولهای نواحی مربوط به

Gypsies >> Romany people

Handicapped >> Persons with disabilities

Lapps >> Sami

Old persons >> Older persons

از آنجا که ۲۰۰۰۰۰ کتابخانه در ۱۳۵ کشور جهان از رده بندی دیوپی استفاده می کنند، برای رفع نیازهای خاص یا بین المللی ویژگیهای جدید و متعددی را به این ویرایش افزوده ایم. برای آن که فهرست نسبی اصطلاحات رایج کشورهای خارج از ایالات متحده را که از ویرایش رده بندی به زبان انگلیسی معیار استفاده می کنند در بر بگیرد، اصطلاحات بکار رفته در شناسه های فهرست نسبی را افزایش داده ایم. به عنوان نمونه می توان به GCSE (آزمونهای آموزشی در بریتانیای کبیر) و CEGEP (نوعی نهاد آموزشی در کانادا) اشاره کرد. برای کمک به استفاده کنندگان دیوپی در کشورهایی که الگوی سطوح آموزشی آنها متفاوت است، معادل درجات و سطوح آموزشی مورد استفاده در شماره های ۳۷۲/۲۴ و ۳۷۳/۲۳ را در یادداشت دستنامه توضیح داده ایم. برای رفع نیازهای خاص در بعضی موارد به توالی موجود مفاهیم و شماره ها نوعی تنظیم و توالی انتخابی نیز اضافه کرده ایم. مثل تنظیم انتخابی برای کتابهای مختلف عهد عتیق که یادداشت آن در دستنامه ذیل شماره ۲۲۱ و در فرانما ذیل شماره ۲۹۶/۱۱ به چشم می خورد.

تغییرات ساختاری

ویرایش ۲۱ در ساختار نیز دچار تغییر و تحولات متعددی شده است. از آن جمله است ساده کردن ساختار یادداشتها، اصلاح زیر نویس ها، تنظیم مجدد از روی قاعده^۱، استفاده بیشتر از شاخصهای چهریزه ای و ترکیب شماره ها، و بسط و گسترش دستنامه و فهرست نسبی.

ساختار یادداشتها در فرانما با ادغام یادداشتهای نمونه، محتوا و شمول در یک یادداشت واحد به نام یادداشت

"شمول" ساده تر شده است.

از این گذشته، ذیل بسیاری از شناسه ها یادداشت مربوط به نحوه اضافه کردن «تقسیمات فرعی استاندارد» در چند کلمه درج شده تا روشن شود کدام موضوعها مفهوم نزدیک به کل یک شماره را در بر می گیرد. به نمونه زیر توجه کنید:

۳۷۸/۱۲ دانشکده و تدریس

تقسیمات فرعی استاندارد را برای دانشکده و تدریس یکجا و برای دانشکده به تنهایی اضافه کنید.

در اینجا تقسیمات فرعی استاندارد برای تدریس به تنهایی اضافه نمی شود چرا که برای تدریس بعداً در ادامه همین سلسله مراتب شماره خاص ۳۷۸/۱۲۵ در نظر گرفته شده است.

در ویرایش ۲۱ از تعداد سرعنوانهای وصفی، گروههای قیدی و بسیاری از سرعنوانهای مبهم دیگر کاسته ایم. در نسخه چاپی دیوپی با یک نگاه به سرعنوان حامل هر صفحه یا سلسله مراتب موجود در آن صفحه، می توان هر شناسه موضوعی مفروض را در بافت ویژه آن پیدا کرد و این کار نسبتاً ساده ای است. اما وقتی از فرانما در محیط الکترونیک استفاده می شود، رکوردها در متن قرار نمی گیرند، مگر آن که آنها را هنگام نمایش یک صفحه یا نمایش سلسله مراتب مرور کنیم. به تدریج که رده بندی (صرف نظر از کاربرد شماره ها به عنوان نشانه) مصارف تازه تر پیدا کند - از جمله در سازماندهی منابع Web - شرح مفصل سرعنوانها به متخصص رده بندی و چه بسا به استفاده کننده نهایی کمک خواهد کرد. در انتهای مقاله باز به این موضوع خواهیم پرداخت.

در ویرایش های اخیر دیوپی ما به شکلی آگاهانه از شیوه ارائه شماره های ساخته و پرداخته فاصله گرفته ایم. هر جا که امکان پذیر بوده، بدون آن که اختلالی اساسی در مجموعه های موجود ایجاد شود، گسترش ویژه ای را که در پاره از موارد برای مفاهیم تقسیمات فرعی استاندارد وجود داشت کنار گذاشته و از شکل رایج تقسیمات فرعی استاندارد آن گونه که در جدول ۱

خرسها ۵۹۹/۷۸

پرورش حیوانات ۶۳۶/۹۷۸

شکار حیوانات بزرگ ۷۹۹/۲۷۷۸

تکنولوژی کنسروسازی ۶۳۹/۹۷۹۷۸

اقتصاد منابع ۳۳۳/۹۵۹۷۸

سالها پیش، لیو^{۱۱} (۱۹۹۳) نشان داد که می توان به شیوه تسلسلی شماره های رده بندی دیوپی را به اجزاء و عوامل ترکیب شده آن «تجزیه» کرد. کشف کاربرد چهریزه های دیوپی در مرور و بازیابی اطلاعات چیزی است که خود جای تحقیق جداگانه دارد.

تفسیر ساختاری دیگر ویرایش ۲۱ بسط و گسترش دستنامه و فهرست نسبی است. تقریباً صد صفحه به صفحات دستنامه اضافه شده است. هر نوع تغییر و تحول عمده با یادداشتی به خواننده معرفی شده است. یادداشت های مربوط به علوم اداری و علوم زیستی حاوی عناوین نمونه ای است که تغییرات عمده در این مباحث را نشان می دهد. در مباحث دیگر نیز از این گونه یادداشتها به همراه عناوین نمونه استفاده شده، از آن جمله در موسیقی، علوم کامپیوتر، زبان و ادبیات. متن دستنامه در فهرست نسبی نمایه شده است. به مثال زیر توجه کنید:

Meteorology	551.5
	T1 - 015515
aeronautics	629.1324
agriculture	630.2515
See Manual at 551.5 Vs. 551.6	

سطر آخر این مثال، یعنی "نگاه کنید به دستنامه در شماره های ۵۵۱/۵ تا ۵۵۱/۶"، بدین معناست که هوشناسی یکی از فهرست واژه های یادداشت دستنامه ذیل شماره های ۵۵۱/۵ تا ۵۵۱/۶ است.

به فهرست نسبی علاوه بر شناسه های جدید مربوط به یادداشت های دستنامه اصطلاحات دیگری نیز اضافه شده از

وجود دارد به جای آن استفاده کرده ایم. ما این فرایند را "تنظیم مجدد از روی قاعده" نام نهاده ایم.

به عنوان مثال، پیش از این اشاره کردم که بسط و گسترش ۳۷۰/۷ (آموزش و پرورش، پژوهش و مباحث وابسته) در حال حاضر با گسترش عادی شماره ۰۷ از جدول ۱ مطابقت می کند. توزیع جغرافیایی درجه حرارت در سطح زمین شماره گسترش یافته ۵۵۱/۵۲۵۲ را به خود اختصاص داده بود، اما در ویرایش جدید به شکل عادی ذیل شماره ۵۵۱/۵۲۵ از شماره ۰۹ (تقسیم جغرافیایی) متعلق به جدول ۱ استفاده می کند.

فرانمای جدید علوم اداری و فرانمای علوم زیستی، گذشته از ویرایشی که روی هر دو صورت گرفته، در یک ویژگی مشترکند: هر دو از شاخصهای چهریزه ای و ترکیب شماره ها به شکل گسترده ای استفاده می کنند. اما اهمیت شاخصهای چهریزه ای و ترکیب شماره ها در چیست؟ استفاده از شاخصهای چهریزه ای برای تشخیص اجزاء مفهوم دار یک شماره و نیز استفاده از نشانه های یکسان برای بیان جنبه های تکراری و یکسان در موضوعهای مختلف کاربرد رده بندی را آسانتر می کند و به آن ظرفیت بازیابی می بخشد. حالا اجازه بدهید چند لحظه ای هم دوباره به سراغ مثال خرس خودمان برویم.

شاخص چهریزه ای ۱ برای حیوانات خاص ما را به موضوع مورد نظر در حوزه حیوانات هدایت می کند. استفاده از نشانه استاندارد برای خرسها امکان دسترسی ما را به مفاهیم اعم (حیوانات گوشتخوار زمینی ۵۹۹/۷، پستانداران ۵۹۹) و مفاهیم اخص (خرس قهوه ای ۵۹۹/۷۸۴ و خرس سیاه امریکایی ۵۹۹/۷۸۵) فراهم می کند. با استفاده از شماره استاندارد به نشانه خرسها در سرتاسر رده بندی، می توانیم مباحث مربوط به خرسها (پستانداران) - و نه خرسهای اسباب بازی - را بازیابی کنیم.

مثال:

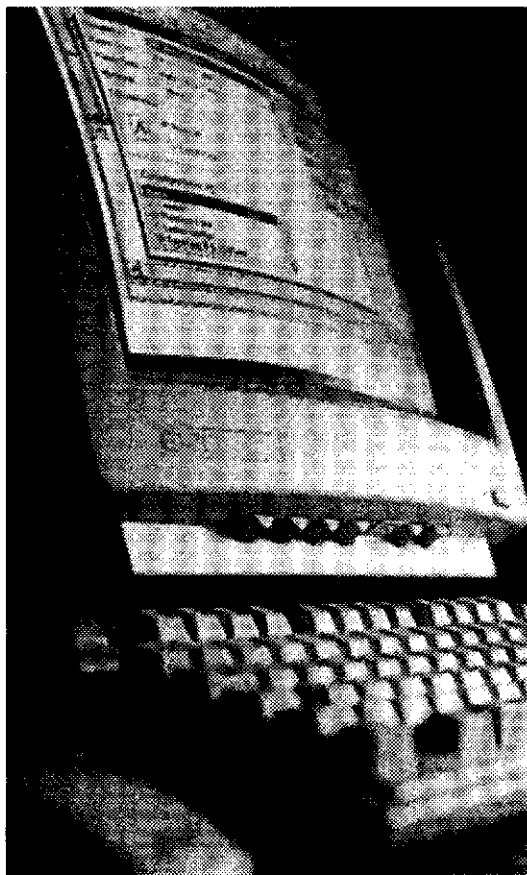

پایگاه اطلاعاتی DDC

انگیزه بسیاری از تغییر و تحولات در ساختار دیوپی کاربردهای حال و آینده پایگاه اطلاعاتی مبنای آن است. با استفاده از Editorial Support System (ESS) که سیستمی مبتنی بر UNIX همراه با فیلدهای خاص DDC است این پایگاه اطلاعاتی پشتیبانی و روزآمد می‌شود. پیش از این که روی ویرایش ۲۱ کار کنیم، بسیاری از فیلدهای ESS را جرح و تعدیل کرده و به تعداد آنها افزودیم تا با عناصر موجود در USMARC Format for Classification Data (Beall 1992) همساز شود. یکی از فیلدهای جدید در ویرایش ۲۱، فیلد شماره ۶۸۵ مربوط به یادداشت تاریخچه است. از فیلد ۶۸۵ برای ثبت تاریخچه بسیاری از شماره‌های گسترش یافته، جابجا شده و متوقف شده ویرایش‌های ۱۹ تا ۲۰ و ۲۰ تا ۲۱ استفاده کرده‌ایم. این اطلاعات در پایگاه اطلاعاتی ESS موجود است و در صورتی که استفاده‌کننده از طریق شبکه پیوسته به آن دسترسی پیدا کند، تفاوت اطلاعات مربوطه در شماره‌های جاری و پیشین دیوپی را در اختیار او خواهد گذاشت.

تحول دیگر در پایگاه اطلاعاتی دیوپی بکارگیری گزیده‌ای از سرعنوانهای موضوعی کتابخانه کنگره در آن است. سرعنوانهای موضوعی کتابخانه کنگره همیشه یکی از منابع تغذیه اصطلاحات و تعابیر فهرست نسبی بوده است، اما استفاده از آنها منوط به وجود پشتوانه انتشاراتی هر مفهوم و سازگاری آن با قوانین حاکم به شناسه‌های فهرست نسبی است. دیوپی الکترونیک (۱۹۹۴) که نسخه الکترونیک ویرایش ۲۰ براساس سیستم عامل DOS محسوب می‌شود، حاوی سرعنوانهای موضوعی کتابخانه بود که از فهرستگان پیوسته OCLC یعنی OLC استخراچ شده و به صورت آماری نمایش داده شده بود. "دیوپی تحت ویندوز" هم از سرعنوانهای موضوعی کنگره در قالب نمایش آماری استفاده می‌کند. با این حال وقتی مشغول آماده‌کردن ویرایش ۲۱

جمله شناسه‌های مربوط به گزینه‌ای از شماره‌های ساخته شده و نیز واژه‌ها و اصطلاحات جدیدی که به عنوان شناسه برای استفاده‌کنندگان بین‌المللی در نظر گرفته شده است. نسخه الکترونیک فهرست نسبی نسبت به نسخه چاپی، با ظرفیت محدود آن، اصطلاحات بیشتری را در خود جا داده است. به عنوان مثال، در فهرست نسبی چاپی، مفاهیم زیست‌شناسی تالاب و بوم‌شناسی تالاب زیر شناسه «تالابها» با عناوین فرعی «زیست‌شناسی» و «بوم‌شناسی» نمایه شده است. اما فهرست نسبی نسخه الکترونیک همان شناسه‌های نسخه چاپی را دارد به اضافه عبارات «زیست‌شناسی تالاب» و «بوم‌شناسی تالاب». به این اصطلاحات می‌توان از طریق دیوپی تحت ویندوز (۱۹۹۶)^{۱۲} دسترسی پیدا کرد. و این همان ویرایش ۲۱ دیوپی روی CD است که بر مبنای مایکروسافت ویندوز تهیه شده است.

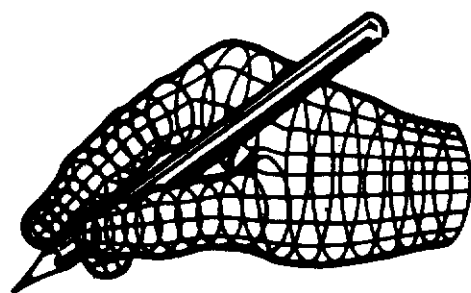

نشانه‌های آن به عنوان یک زبان عام و بین‌المللی استفاده می‌کند (این تحقیق توسط ویزاین - گتس و میچل در سال ۱۹۹۶ انجام گرفته است). این طرحهای تحقیقاتی به کتابخانه‌ها امکان می‌دهد که مخازن خود را تا مرزهای یک محیط جهانی گسترش دهند؛ و به ما نیز این توان بالقوه را که کیفیت رده‌بندی دیوپی را برای انواع استفاده‌کنندگان بهبود بخشیم.

یادداشتها

1. Joan S. Mitchell.
2. Decimal Classification Editorial Policy Committee.
3. Whole language approach.
4. African Studies Association.
5. User interface.
6. Graphical User interfaces.
7. Connectionism.
8. Dewey Decimal Classification Additions, Notes and Decisions.
9. Miao ([Hmong]).
10. Regularization.
11. Liu.
12. Dewey for Windows.
13. Vizine - Goetz.
14. Cochrane and Johnson.

بودیم، از آنجا که OLUC ذیل شماره‌های عمده بازنگری شده ما نمونه رکورد نداشت قالب نمایش آماری را با گزینه‌ای از سرعنوانهای موضوعی کتابخانه‌کنگره که توسط ویراستاران مسیره‌ی شده بود تکمیل کردیم. برنامه ما این است که گزیده سرعنوانهای موضوعی جدید کتابخانه‌کنگره را به صفحه نمایش مسیره‌ی کنیم تا بدین شکل به شماره‌های ویرایش ۲۱ اعتبار بخشیم. این کار پیوند هر چه سریعتر و پایدارتر موضوعهای جدید را به شماره‌های رده‌بندی ممکن می‌کند، و متخصصین رده‌بندی را راهنمایی می‌کند که این‌گونه مباحث را در کجا رده‌بندی کنند. به عنوان وسیله دسترسی به این اطلاعات از آدرس خود شبکه (<http://WWW.oclc.org/tp>) استفاده خواهیم کرد. تعدادی از این تغییرات در شکل نمایش احتمالاً در نسخه‌های آینده پایگاه اطلاعاتی گنج‌نامه خواهد شد.

آن سوی ویرایش ۲۱

امروزه از پایگاه اطلاعاتی DDC به عنوان مبنا و پشتوانه‌ای برای ویرایشهای چاپی و الکترونیک دیوپی به زبان انگلیسی معیار، ترجمه‌های مختلف و طرحهای تحقیقاتی گوناگون مربوط به آن استفاده می‌شود. برای استفاده از این رده‌بندی با شیوه‌های جدید چند طرح تحقیقاتی هیجان‌انگیز در دست اقدام است. ویزاین - گتس^{۱۳} (۱۹۹۶) در حال آزمایش روی خلاصه‌های بازنگری شده DDC است تا از آن به عنوان browser برای Net First که یکی از پایگاههای اطلاعاتی OCLC مربوط به منابع اینترنت است استفاده کند. کاکرن جانسون^{۱۴} (۱۹۹۶) برای کشف امکان توسعه یک نوع مکانیزم که با استفاده از زیرنویس مفصل سرعنوانهای DDC بدون در نظر گرفتن شماره‌ها امکان مرور استفاده‌کننده‌های را فراهم کند، از این پایگاه اطلاعاتی استفاده می‌کنند. از جمله تلاشهای تحقیقاتی دیگر ایجاد یک نوع مکانیزم مرور و بازبینی چند زبانی براساس ترجمه‌های اخیر دیوپی است که از